

Türkiye'nin TDT dönem başkanlığı ve dijital ekonomi anlaşması

Zirve 29-30 Ekim'de; anlaşma tüm üyeler onaylayınca yürürlüğe girecek

Stratigma Daily · 27 Ekim 2026 · STR-DLY-261027 · stratigma.org/reports/turkiye-tdt-donem-baskanligi-dijital-ekonomi-anlasmasi

Türkiye, 30 Ekim'de Türk Devletleri Teşkilatının dönem başkanlığını Azerbaycan'dan devralıyor. Başkanlık döneminin en somut ölçütü, üye ülkelerin 2024'te imzaladığı dijital ekonomi anlaşmasının yürürlüğe girip girmeyeceği olacak.

Türk Devletleri Teşkilatının (TDT) 13. Zirvesi 29-30 Ekim'de Ankara'da toplanıyor. Anadolu Ajansının (AA) 26 Ekim'de aktardığı programa göre dışişleri bakanları 29 Ekim'de, devlet ve hükûmet başkanları 30 Ekim'de bir araya gelecek. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ev sahipliğinde "Türk Yüzyılı: Dilde, Fikirde, İşte Birlik" temasıyla yapılacak liderler toplantısında Türkiye, bir sonraki olağan zirveye kadar sürecek dönem başkanlığını Azerbaycan'dan devralacak. Gündemde ticaret ve yatırım, ulaştırma, enerji ve dijital dönüşümün yanı sıra teşkilatın kurumsal yapısının güçlendirilmesi öne çıkıyor.

Stratigma'nın değerlendirmesine göre Türkiye'nin başkanlık döneminin en somut ölçütü, Dijital Ekonomi Ortaklık Anlaşması'nın yürürlüğe girip girmeyeceği olacak. Üye ülkelerin 2024'te imzaladığı anlaşma, beş üyenin tamamı onaylamadan yürürlüğe girmiyor. Türkiye, dönem başkanı olarak bu onay sürecini teşkilatın gündeminde tutabilecek konumda.

Teşkilatın yapısı ve dönem başkanlığı

TDT, 3 Ekim 2009'da Azerbaycan'ın Nahçıvan kentinde imzalanan Nahçıvan Anlaşması'yla kuruldu. Kuruluştaki adı Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi olan teşkilat, 12 Kasım 2021'deki İstanbul Zirvesinde bugünkü adını aldı. Aynı zirvede, teşkilatın hedeflerini ve öncelikli iş birliği alanlarını belirleyen Türk Dünyası 2040 Vizyonu belgesi de kabul edildi. Teşkilatın sekreteryası İstanbul'da bulunuyor.

Teşkilatın beş tam üyesi var: Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkiye. Özbekistan dışındaki dört ülke kurucu üye; Özbekistan 2019'da katıldı. Macaristan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gözlemci ülke statüsünde. TDT'den ayrı bir bölgesel ekonomik kuruluş olan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ise gözlemci kuruluş statüsünde.

Dönem başkanlığı, olağan zirveye ev sahipliği yapan ülkeye geçiyor. Bu nedenle

Azerbaycan, 7 Ekim 2025'te Gabala kentinde yapılan 12. Zirvede başkanlığı Kırgızistan'dan devralmıştı. Aynı zirvede bir sonraki olağan zirvenin 2026 sonbaharında Türkiye'de yapılması kararlaştırıldı. Türkiye Dışişleri Bakanlığı da bu yıl 3 Ekim'de yaptığı açıklamada 13. Zirvenin 29-30 Ekim'de Türkiye'nin ev sahipliğinde yapılacağını duyurdu.

Dijital ekonomi anlaşması

Anlaşmanın kapsamı

Anlaşmanın tam adı, Türk Devletleri Teşkilatına Üye Devletlerin Hükümetleri Arasında Dijital Ekonomi Ortaklık Anlaşması. Belge, 6 Kasım 2024'te Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'teki 11. Zirvede imzalandı. Türkiye Ticaret Bakanlığının haziranda yaptığı açıklamaya göre anlaşmanın amacı, üye ülkeler arasında e-ticaretin, dijital hizmetlerin ve sınır ötesi veri kullanımına dayanan ticari faaliyetlerin önündeki engelleri kaldırmak.

Bakanlığın açıklamasına göre anlaşma, ödemeler ve para transferleri, kâğıtsız ticaret, lojistik, e-fatura ve hızlı kargo hizmetleri için ortak kurallar getiriyor. Kâğıtsız ticaret, ticaret belgelerinin kâğıt yerine elektronik ortamda düzenlenmesi ve işleme alınması anlamına geliyor. Elektronik imza, çevrim içi tüketici koruması ve kişisel verilerin korunması da anlaşmanın kapsamında. Anlaşma ayrıca küçük ve orta ölçekli işletmeler, siber güvenlik ve rekabet politikası alanlarında iş birliği öngörüyor. Bakanlık, anlaşmanın şirketlerin dijital pazarlara erişimini kolaylaştıracağını ve bölgenin rekabet gücünü artıracığını belirtti.

Onay süreci ve ticaret verileri

Uluslararası anlaşmalar her ülkede kendi anayasal usulüne göre onaylanıyor. Dijital ekonomi anlaşmasını önce Azerbaycan, ardından Özbekistan onayladı. Türkiye'de Anayasa'nın 90. maddesine göre uluslararası bir anlaşmanın onaylanabilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) bunu bir kanunla uygun bulması gerekiyor. Bu kanun 20 Haziran'da Resmî Gazete'de yayımlandı ve Türkiye, iç onay sürecini tamamlayan üçüncü ülke oldu. Ancak Türkiye'nin onayı tek başına yeterli değil; anlaşma, bütün üyeler onayladığında yürürlüğe girecek. Ticaret Bakanlığının hazirandaki açıklamasına göre bunun için Kırgızistan ve Kazakistan'ın da onay sürecini tamamlaması gerekiyordu.

Bu koşul nedeniyle anlaşmanın Türkiye'nin ticaretine etkisi, Kazakistan ve Kırgızistan'daki onay süreçlerine de bağlı. AA'nın Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine dayanan derlemesine göre Türkiye'nin diğer dört tam üyeyle dış ticaret hacmi 2025'te yaklaşık 17 milyar dolar oldu. Daily Sabah gazetesinin 4 Eylül'de aktardığı Ticaret Bakanlığı verileri de bu toplamla örtüşüyor. Bu verilere göre Kazakistan, 2025'teki yaklaşık 7,8 milyar dolarlık ticaret hacmiyle Türkiye'nin TDT üyeleri arasındaki en büyük ticaret ortağı. Haziran itibarıyla anlaşmayı henüz onaylamamış iki ülkeden biri de Kazakistan.

Anlaşma yürürlüğe girmeden Türk şirketleri hiçbir üye ülkede anlaşmanın ortak kurallarından yararlanamayacak. Kırgızistan ve Kazakistan'daki onay süreçlerinin bugün hangi aşamada olduğu, Ankara'daki toplantılarda yapılacak açıklamalarla netleşebilir.

Ulaştırma gündemi ve Orta Koridor

Zirvedeki ulaştırma başlığı, Türkiye Dışişleri Bakanlığının "Hazar Geçişli Doğu-Batı Orta Koridoru" olarak tanımladığı güzergâhla doğrudan ilgili. Bakanlığın tanımına göre koridor Çin'den başlıyor ve Orta Asya'da Kazakistan veya Türkmenistan üzerinden ilerliyor. Hazar Denizi'ni geçtikten sonra Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden Türkiye'ye, oradan da Avrupa'ya ulaşıyor. Bakanlık, 30 Ekim 2017'de faaliyete geçen Bakü-Tiflis-Kars demir yolunu koridorun tamamlanan önemli bir ayağı olarak gösteriyor.

TDT ülkelerinden üç tam üye ve bir gözlemci bu güzergâh üzerinde bulunuyor: Kazakistan, Azerbaycan, Türkiye ve Türkmenistan. Türkmenistan gözlemci olduğu için dijital ekonomi anlaşmasının tarafı değil. Anlaşmadaki kâğıtsız ticaret, lojistik ve e-fatura hükümleri, bu koridor üzerinden taşınan malların belge işlemlerini de ilgilendiriyor. Bu nedenle anlaşmanın yürürlüğe girmesi, koridor üzerindeki tam üyeler arasındaki ticarete belge işlemlerine ilişkin ortak kuralların uygulanmaya başlaması anlamına gelecek.

İzlenecek başlıklar

- TDT Dışişleri Bakanları Konseyi 29 Ekim'de Ankara'da toplanacak.
- Dönem başkanlığı 30 Ekim'deki liderler toplantısında Türkiye'ye geçecek. Liderlerin kabul etmesi beklenen Ankara Bildirisi'nde dijital ekonomi anlaşmasının onay sürecine yer verilip verilmeyeceği izlenecek.
- Onay süreçleri tamamlanmadıysa, Kazakistan ve Kırgızistan parlamentolarının onay kanunlarını hangi tarihte görüşeceği, anlaşmanın yürürlük takvimine ilişkin ilk somut veri olacak.

Kaynaklar

- Anadolu Ajansı, "Türk devletleri Ankara zirvesinde tarımdan uzaya kadar işbirliklerine odaklanacak", 26 Ekim 2026: <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turk-devletleri-ankara-zirvesinde-tarimdan-uzaya-kadar-isbirliklerine-odaklanacak/4100848>
- Anadolu Ajansı, "Ankara to hold Turkic states summit to deepen trade, space cooperation", 26 Ekim 2026: <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/ankara-to-hold-turkic-states-summit-to-deepen-trade-space-cooperation/4101387>
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, "13th Summit of the Organization of Turkic States (Ankara, 29-30 October 2026)", 9 Ekim 2026: <https://www.iletisim.gov.tr/english/duyurular/detay/13th-summit-of-the-organization-of-turkic-states-ankara-29-30-october-2026>
- Dışişleri Bakanlığı, "No: 188, 3 Ekim Türk Devletleri İşbirliği Günü hk.", 3 Ekim 2026: https://www.mfa.gov.tr/no_-188_-3-ekim-turk-devletleri-isbirligi-gunu-hk.tr.mfa
- Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye'nin Bağlantısallığı ve Çok Taraflı Ulaştırma Politikası", erişim 27 Ekim 2026: https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-cok-terafli-ulasirma-politikasi.tr.mfa
- Daily Sabah, "Turkic 'family' set for key Ankara summit to tackle challenges", 21 Ekim 2026: <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkic-family-set-for-key-ankara-summit-to-tackle-challenges>
- Daily Sabah, "Türkiye prepares to lead OTS with focus on deeper integration", 4 Eylül 2026: <https://www.dailysabah.com/politics/turkiye-prepares-to-lead-ots-with-focus-on-deeper-integration/news>
- Hürriyet Daily News, "Turkic states move closer to new era in digital trade as Türkiye ratifies deal", 23 Haziran 2026: <https://www.hurriyetdailynews.com/turkic-states-move-closer-to-new-era-in-digital-trade-as-turkiye-ratifies-deal-223596>
- CUMHA, "Ticaret Bakanlığı: Türk Devletleri Arasında Dijital Ticarete Yeni Dönem Başlıyor", 23 Haziran 2026: <https://cumha.com.tr/ticaret-bakanligi-turk-devletleri-arasinda-dijital-ticarete-yeni-doenum-basliyor>
- Demirören Haber Ajansı (haberler.com), "Türk Devletleri Teşkilatı'na ilişkin kanun Resmi Gazete'de", 20 Haziran 2026: <https://www.haberler.com/guncel/turk-devletleri-dijital-ekonomi-ortaklik-anlasmasi-resmi-gazete-de-19968997-haberi/>

- Dünya (kaynak: AA), "Türk dünyasında ticaret büyüyor: 5 yılda 72,2 milyar dolar", 4 Ekim 2026: <https://www.dunya.com/ekonomi/turk-dunyasinda-ticaret-buyuyor-5-yilda-722-milyar-dolar-haberi-842496>
- Cumhuriyet (kaynak: AA), "Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan ve Gürcistan Orta Koridoru geliştirmek için yol haritası imzaladı", 25 Kasım 2022: <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/turkiye-azerbaycan-kazakistan-ve-gurcistan-orta-koridoru-gelistirmek-icin-yol-haritasi-imzaladi-2006158>
- TÜRKPA, "Gabala hosted the 12th Summit of the Organization of Turkic States", Ekim 2025: <https://turkpa.org/xeber/gabala-hosted-the-12th-summit-of-the-organization-of-turkic-states?lang=en>